

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

30.4.2012

Viite: Lausuntopyyntö VM068:00/2010 tilastolain uudistamistyöryhmän ehdotuksesta.

Lausunto

ETLA on taloudellinen tutkimuslaitos ja siksi lausunnossamme arvioimme tilastolain uudistamistyöryhmän ehdotusta ennen kaikkea taloustieteellisen tutkimuksen näkökulmasta. Yleisesti ottaen ETLA pitää ehdotusta erittäin tervetulleena. Se tarjoaa edellytyksiä Suomen poikkeuksellisen laajojen yritys- ja henkilöaineistojen aikaisempaa monipuolisemmalle ja tehokkaammalle hyödyntämiselle.

Ehdotus siitä, että tutkijat rinnastettaisiin, vaikkakin tarkasti rajatuin ehdoin, tilastoviranomaisiin tarkoittaa sitä, että nykyistä suurempi ja osaamiseltaan monipuolisempi joukko pääsisi hyödyntämään tilastoaineistojen sisältämiä laajoja mahdollisuuksia. Tällä on ilmeisiä yhteiskunnallisia etuja, sillä näin saadaan nykyistä enemmän ja syvällisempää tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon ja suunnittelun tarpeisiin. Tutkijoiden nykyistä parempi pääsy tilastoaineistoihin luonnollisesti parantaa myös merkittävästi tieteellisen tutkimustyön edellytyksiä Suomessa sekä lisää myös ulkomailla kiinnostusta Suomea kohtaan tutkimuskohteena. Sen lisäksi, että kansainväliset huippututkijat tuottaisivat hyödyllistä Suomea koskevaa tutkimustietoa, myös Suomen tieteellinen osaamisperusta vahvistuisi lisääntyvän tutkijavaihdon ja –yhteistyön ansiosta. Näin ollen uudistuksen myönteiset vaikutukset voivat olla laajempia ja kauaskantoisempia mitä voisi odottaa.

Jos ehdotetut uudistukset toteutuisivat myös käytännössä onnistuneesti, se näyttäisi tarjoavan myös merkittäviä tutkimustoiminnan yhteiskunnallisia tehostamismahdollisuuksia sitä kautta, että tutkijoiden käyttöön voitaisiin rakentaa ja luovuttaa entistä parempia valmisaineistoja. Tämä vähentäisi merkittävästi tilastoviranomaisten työmäärää ja voisi lisätä yhteistyötä tutkijoiden keskuudessa. Valmisaineistojen sisältöä ja rakennetta määriteltäessä on syytä ottaa painotetusti huomioon tieteellisen yhteisön näkemys siitä, millaisia tietoja tarvitaan tutkimuskysymysten selvittämiseen. Tätä näkökohtaa tukee myös ehdotuksessa esitetty huomio, että perustuslaista seuraa velvoite pyrkiä edistämään tieteen vapauden turvaamista. Aineistot on syytä olla mahdollisimman monipuoliset ja yksityiskohtaiset, jotta tieteellisissä tutkimuksissa tulosten luotettavuus pystyttäisiin varmistamaan mahdollisemman perusteellisesti. Esimerkiksi useissa tutkimustarkoituksissa kunta on liian karkea yksikkö paikan määrittämiseen, varsinkin kun kuntaliitosten myötä kunnat ovat yhä laajempia aluekokonaisuuksia. Siksi olisi tärkeää, että aineistoihin voidaan liittää tarkkoja paikkatietoja tarkoituksenmukaisella tavalla ja näin tutkia sijainnin merkitystä aikaisempaa luotettavammin.

Tutkimuksissa käytetyt tutkimusaineistot olisi syytä voida säilyttää mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Aikaisempien tutkimuksien myöhempi toistaminen ja täydentäminen lisäanalyysillä ovat keskeisiä välineitä, joilla tieteellinen yhteisö harjoittaa tieteen kritiikkiä. Lisäksi vanhat aineistot ovat hyödyllisiä uusien tutkimuskysymysten selvittämisessä.

On tietysti monesta syystä tärkeää, että tietosuojasta pidetään tarkkaan huolta. Tilastotoimen maineen ylläpitämiseksi on luotava järjestelyt, jotka estävät tietosuojan peittämisen. Lisäksi järjestelmien ja sääntöjen täytyy olla sellaiset, että ne itsessään ovat jo luottamusta herättäviä. Turvalliset ja luottamusta herättävät tietosuojasäännöt ja -käytänteet vaikuttavat myönteisesti tilastoaineistojen laatuun, kuten ehdotuksessakin todetaan. Toisaalta olisi erittäin toivottavaa, että ehdotuksessa viitatus henkilö tietojen käytön lainmukaisuuden arvioinnin toteuttaminen tapahtuisi paitsi mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja riittävän tehokkaasti myös siten, että käytänteet myös käytännössä edistäisivät edellä korostettua tieteen vapauden toteutumista.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

Mika Maliranta, tutkimusjohtaja